

יום	יום להודש	יום מוהר"ן	ליקוטי ה"ב	ליקוטי ה"א	משנה ברורה	נוכחי אור	שולחן ערוך
שבת	כ"א	לז:	קלו	קלו	הורה	תקנו	ר"ל גו
א	כ"ב	לח:	קלו	קלו	קבו:	תקנו	ר"ל גו
ב	כ"ג	לה:	קלח	קלח	קבו:	תקנו	ר"ל גו
ג	כ"ד	לט:	קלט	קלט	קבו:	תקנו	ר"ל גו
ד	כ"ה	לט:	קמ	קמ	קבחה:	תקנו	ר"ל גו
ה	כ"ו	מ:	קמא	קמא	קבחה:	תקנו	ר"ל גו
ו	כ"ז	מ:	קמב	קמב	הורה	תקנו	ר"ל גו

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

472 | פרשת שלח | כ"א סיון תשפ"ו

דבר המערכת

הנה זה בא, ראש השנה הקדוש. בעוד כמאה ימים יעמידו אותנו במשפט לפני מלך מלכי המלכים. זה הזמן להקדים את עסק התשובה, לחלות פני מלך בתשובה תפילה וצדקה, וכל המקדים הרי זה משובח. וכמוכן שכבר מעתה צריכים להיות עינינו נשואות שנזכה לכה העליון והנורא שכל עיניו של רבינו הקדוש תלוי בו, להיות עמו יחד בראש השנה שלו.

עלינו להרבות בתפילה בפשטות שנזכה לבוא לשם ברננה בלי שום עיכוב, ושה'ערב רב' הרוצים למנוע חלילה בעד כל הבחורים והאברכים מלבוא לשם, יכרעו ויפולו ומלכות הרשעה מהרה תעקר. הרע משתולל ביתר שאת במאוסים אכזריים ובגזירות קשות, אך כל אלו מהווים עדות כי קרובים אנו לפעמי הגאולה, וזה עצמו צריך לתת לנו כח להתגבר ולצעוק אל ה' בחזקה בתמימות ובפשיטות.

חז"ל למדו את חובת המאה קולות' בתקיעת שופר מפעיותיה של אם סיסרא שיבבה על איחור פעמותיו של בנה הרשע בחזירתו ממלחמתו נגד ישראל (ראה בגמ' ר"ה לג: תוד"ה שיעור בשם הערוך ובטור סי' תקצ"ב). קולות השופר מרמזים על צעקת התפילה והשוועה להש"ת על פדות נפשנו, וכמובא ב'לקוטי הלכות' (עלה ד-ז): "וע"כ אנו תוקעים כמה וכמה קולות כמה פעמים, כי כן הדבר שצריכים להרבות בצעקות ושועות להש"י כל ימי חייו ולא יתייגע לעולם. כמו שהזהיר רבינו ז"ל לכל נתיאש מן הצעקה לעולם". ובעלי מוסר הדגישו את הלימוד המופלא הזה, מאת הקולות נלמדים מפעיותיה של ארורה זו שביכתה את איחורו של בנה הרשע ממלחמה נגד ה' ועמו, ללמדך שכל צעקה ואפילו של השפל והגרוע ביותר מעוררת רחמים ופועלת באופן נשגב.

נקח גם אנו את מאת הימים הללו ונרבה בהם במאות פעיות וצעקות, אנא רחום עננו וזכנו. וחזקה על תפילה וצעקה שאינו חוזרות ריקם.

העורכים

הפל לטובה

באים לארץ ורואים את הארץ כולה עסוקה בקבורת מתים, ממש מגיפה נוראה שמפילה חללים אין ספור. וכי מה עליהם לספר לשולחיהם אם לא שהארץ אוכלת יושביה וגורמת להם למות?! אולם כמה קצרי רואי היו באותה שעה, וכמו שחז"ל מאירים עינינו שהמרגלים אמרו "ארץ אוכלת יושביה היא - בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים, והקב"ה עשה לטובה כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו" (רש"י שם), הם מצויים בעיצומה של התגלות אלוהית של הצלה מופלאה הנעשית עמם, והם מטיחים חשד נורא בהקב"ה שטובה זו עצמה היא מקור מוות חלילה.

ללמדנו שמי שרוצה להינצל מלהרהר אחר מידותיו יתברך ולהישאר באמונה זכה בגודל טוב ורחמנותו יתברך בכל עת, עליו לסתום את עיניו הגשמיות לגמרי ולא ללכת אחר מדוחי לבו, אלא להתקשר לאמונה פשוטה זו ש'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד' בלי יוצא מן הכלל. רק כך אפשר להישאר בתמות האמונה ואכן לזכות להתגלות הטובה לבסוף.

וכך מורה לנו רבינו הקדוש (בלקוטי מוהר"ן, ח"א סה-ג) הלכה למעשה: "אפילו כל הצרות והיסורים והרעות העוברים על האדם ח"ו, אם יסתכל על התכלית בודאי אינם רעות כלל רק טובות גדולות, כי בודאי כל היסורים באים בכוונה מהשם יתברך לטובתו, אם להזכירו שישוב בתשובה, אם למרק עוונותיו, נמצא, שבכל הרעות והיסורים שיש לאדם ח"ו, אם יסתכל על התכלית לא יהיה לו יסורים כלל, רק אדרבא יתמלא שמחה מגודל רוב הטובה, כי התכלית הוא כולו טוב ובאמת אין שום רע בעולם רק כולו טוב".

אך רבינו הקדוש ממשיך שם, שהתנאי לכך שיוכלו להסתכל על תכלית זו הוא: "לסתום את עיניו ולכוון ההסתכלות אל התכלית, כי אור התכלית הזה רחוק מהאדם ואי אפשר לראותו כי אם בסתימתו דעיניו" שצריך לסתום את העיניים לגמרי ולסגרם בחזקה מאד אף גם לדחקם באצבע כדי לסתמם לגמרי, ואז יוכל להסתכל על התכלית הזה, היינו, שצריך לסתום את עיניו מחיזו דהאי עלמא לגמרי, להעלים עיניו ולסגרם מאד, לבלי להסתכל כלל על תאוות עולם הזה והבלי ואז יוכל לראות ולהשיג אור התכלית הזה שכולו טוב".

מי שרוצה להסתכל על פי המונחים וההרגשים וההבנות הגשמיות מהו טוב, בודאי יכחיש את הטוב הזה, ואין עצה כי אם לסתום את העיניים הגשמיות לגמרי, להאמין להבטחה שהכל לטובה ותו לא. וזו גם העצה להשאר בכלל בשלימות האמונה.

בפגם המרגלים תלויים כל העוונות, מכיון שההליכה אחר המושך בעמוד ד'

דברי החיזוק שחברו מנסה להשמיע באזניו מרגיזים אותם; איך אפשר לומר שהכל לטובה בשעה שענינו רואות את גודל החורבן שאירע לו בעסקיו שנקלעו למשבר חמור?! איך אפשר לחשוב על דבר נורא כזה שתצמח מזה איזו שהיא טובה?! עיניו רואות בעליל את הצרה ותוצאותיה, וכי ניתן להכחיש את המציאות?!

אם המרגלים נתפסו ברשתו של יצר בגלל שראו את מרים הנביאה לוקה על עסקי דיבה ולא לקחו מוסר (ראה רש"י בחילת פרשתנו), קל וחומר שעלינו לקחת מוסר בכפליים ממה שלקו אלו, וליזהר מאד מלהוציא דיבה על הנהגתו של השם יתברך הרחום והחנן הטוב והמטיב לעד.

רבינו הקדוש מלמדנו (בלקוטי מוהר"ן, ח"ב ח-ז) ש'על ידי חטא המרגלים גרמו חורבן בית המקדש, כמו שאמרו חז"ל (תענית כט) שהשם יתברך אמר להם 'אתם בכיתם בכיה של חינו, אני אקבע לכם בכיה לדורות', כי זוה החטא והפגם תלויים כל העוונות'. והדברים מפליאים: הן שלוחים אלו אמורים היו להשיב לשולחיהם את האמת לאמיתה ממה שראו עיניהם, מדוע אם כן נחשבו למוציאי דיבה, ומדוע נחשבת בכייתם של ישראל לבכי של חינו, בעוד שעניי שלוחיהם ראו בעליל את גודל הצרה שמחכה להם בכניסתם לארץ?

אלא שחז"ל כבר גילו עינינו את מקור וסיבת נפילתם של ישראל בטעות מרה זו, והוא, חוסר אמונתם המוחלטת בהבטחת ה' יתברך שהארץ טובה, וכפי שרש"י מביא 'לפי שבאו ישראל ואמרו ושלחה אנשים לפנינו, ומשה נמלך בשכינה, אמר, אני אמרתי להם שהיא טובה, חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה'. כאשר יש לאדם צד, שאולי ההבטחה אינה אמיתית לגמרי ח"ו, אזי נותנים לו מן השמים מקום לטעות, הוא רואה ומוצא סימוכין לפקפוקו ובדרך זו מוליכים אותו ח"ו.

ה' יתברך מבטיח לנו ש'טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו', ושהוא 'שומר עמו ישראל לעד'. מי שמקבל זאת בלי צד פקפוק ובכל מה שעובר עליו מאמין שבודאי הכל לטובה, אזי אכן ילך לבטח באמונתו וגם יראה לבסוף את הטובה הגנוזה בכך, אולם אם חלילה נותנים צד פקפוק מכח ראיית עיני הבשר שלנו, שנדמה להן כאילו יש כאן רע, אזי האמונה נפגמת וגם הטוב מתרחק מאד חלילה.

כמה עיוורים אנו בהבנת הנעשה עמנו; אפשר שאדם יעמוד בתכלית הצלחה וטובתו, וידמה לו שהרעו לו בתכלית. ניקח לדוגמא את מה שהמרגלים ראו בחוש' ובבירור גמור, הם

פניני אור

אמרות טהורות מרביה"ק ותלמידיו

מוהר"ן אמר: כדאי לו לאדם להיות שבעים שנה בעולם הזה עם כל הסבל והצרות, אפילו אם לא יחטוף ויעשה האדם שום דבר הגון וטוב, רק זה שימנע עצמו מהרהור רע אחד פחות, גם זה כבר כדאי. והיה מפסיד בזה רבי אברהם ב"ר נחמן ואומר: "וכל שכן וכל שכן כשעושים עוד איזה מצוה, בודאי כדאי וכדאי".

(שיח שרפי קודש)

תגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"ג 7:07 • ניץ ההמה 5:29 • מוזק"ש 8:10
צאת השבת 8:25 • צאה"ש לר"ת 9:00

מלחמת האמונה!

כי מלמעלה יבוא אפיקורסות בעולם בשביל נסיון. ואני יודע שאנשים שלי גם בלא זה יתחזקו באמונה באמת וישיארו קיימים באמונתם, אך אני מגלה לך זאת כדי שיתחזקו יותר כשיראו שדיברו מזה מקודם, וכדברים האלה נשמע מפיו הקדוש כמה פעמים. והיה מתאנח מאד על זה ואמר: אוי, איך יוכלו לעמוד אנשים מועטים נגד כל העולם?! (שיחות הר"ן, רכ).

"שעל זה התנבאו כל נביאינו, בפרט דניאל שאמר 'יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים' וכו'. שכל כוונתם היה, שבאחרית הימים האלה יתנסו ויצטרפו ישראל באמונה, שיעמדו ויקומו רבים שירצו להטעות אותם מהאמונה הקדושה, שהם האפיקורסים והמחקרים שבימינו" (שם).

המלחמה העקובה מדם עם מבול זה, היא היא 'מלחמת גוג ומגוג', וכפי שאמר מוהר"ן: "מלחמת גוג ומגוג איננה נזכרת ב'מגילת סתרים', ונשמע מזה שיהיה אפיקורסות בעולם, וזה יהיה עיקר הנסיון שלנו" (שיש"ק החדש ג, מב).

וגם כל החבלי משיח' אינו אלא "התגברות האפיקורסות וחסרון אמונה שבאלה הדורות, כי רק זה עיקר אבי אבות כל הטומאות שבעולם, דדא ביה כולא ביה" (כוכבי אור, שיחות וסיפורים, 1).

וכשהיו מדברים עם רבי אברהם ב"ר נחמן על כך שרואים עתה בעקבתא דמשיחא בתים נאים ומלאים כל טוב, והיכן איפוא הם החבלי משיח', היה משיב על כך: "דער עיקר חבלי משיח וועט זיין מינות ואפיקורסות" - "עיקר החבלי משיח יהיו מינות ואפיקורסות" (שיש"ק החדש ג, לו, הערה 1).

[וראה מש"כ על זה מוהר"ן בליקוטי הלכות: "ויש שמכנים עצמן בשם 'חסידים', ואומרים חכמות של שטות והבל המרחקים מה' יתברך ומתורתו ומצדיקי אמת. ואלו הם בבחינת קליפת נוגה שמעורב טוב ורע, כי באמת יש בהם טוב הרבה כי אינם פורקין על ח"ו, וקצתם הם אנשים כשרים קצת ולפעמים אומרים דברי אמת, אך מעורב בהם גם רע הרבה, דהיינו החכמות שלהם שנדמה להם לחכמות, ובאמת הם שטותים גדולים. ואלו מזיקים גם כן הרבה ומונעים מאד מלהתקרב לצדיקי אמת ואנשיהם הממשיכים השגת אלקותו בעולם. ובאופן אחד הם מזיקים יותר מהעכו"ם והאפיקורסים, כי מעכו"ם ואפיקורסים רוב ישראל מרחקים עצמן מהם בתכלית הריחוק, כראוי להתרחק מהם יותר מן בעלי ראתן. אך מאלו הכשרים קצת, אין מתרחקים מחכמתם כל כך, ובאמת הם מזיקים הרבה על ידי חכמתם וליצינות שלהם שמתלוצצים מכמה דרכי התמימות האמתית" (ליקוטי הלכות, ניקין ד, ח).

ואף הכשרים שבישראל, 'נתזים' בלבם רסיסי כפירה... כפי שאמר רבינו "שבעקבות משיחא יהיה מבול, 'מען וועט שיעסן מיט אפיקורסות' [= יירו עם אפיקורסות] לא של מים, רק של מחשבות זרות. ויכוסו כל ההרים הגבוהים. ואפילו בארץ ישראל שלא היה מבול, רק מחמת שהלך בכח נתנו שם המים, דאס הייסט עס וועט אריין שפריצען אפילו אין די כשר'ע הערצער [= היינו שיתז גם בתוך הלכבות הכשרים]" (כוכבי אור, סיפורים נפלאים, מעשה ממטר).

וככל שהגלות מתארכת, ואנו מתקרבים לקיצה, הולכת האפיקורסות ומתגברת יותר ויותר. כאשר גילה רבינו מראש, ואמר: "אגלה לך סוד שיהיה אפיקורסות גדול בעולם,

הנה, כבר הארכנו בסדרת המאמרים האחרונים, על אודות אור האמונה שמאירים בנו רועי ישראל בכל דור ודור. ועתה במאמרנו זה נתחיל לבאר ענין הארת האמונה שמאיר בנו רבינו הקדוש באחרית הימים האלה, באשו הקדושה אשר תוקד עד ביאת המשיח.

ובתחילה נבאר בקצרה עד כמה אנו זקוקים לאור האמונה באחרית הימים האלה, ועד כמה נטושה המלחמה על כך:

ובכן, אין זה סוד שבימינו אלה, מבול האפיקורסות שוטף את העולם, והקב"ה בכבודו ובעצמו "הנעלם מכל רב ומכל נוצר, הסתום וטמיר בדרכיו והנהגותיו מכל רעיון ומכל חקר, והוא אשר מרוב מצפונו סתריה המטיר על הארץ גשם שוטף וזרם מים כבירים - כפירות ואפיקורסות - מארובות השמים אשר פתח בימים האלה, עד אשר נתכסו כל ההרים הגבוהים - הנכבדים ואנשי השם - אשר תחת כל השמים" (ביאור הליקוטים, תורה ס. פתיחה לתפארת הליקוטים).

כשמבול זה של אפיקורסות שוטף את כולם, החל מהתינוקות בעריסתם, כפי שאמר רבינו: "קודם ביאת המשיח, אפילו ילדים בעריסתם ידברו דברי כפירה רחמנא ליצלן; אפילו קינדער אין די וויגאלאך וועלן רעדן אפיקורסות" (שיש"ק החדש ג, לד). וכלה ב"נכבדים ואנשי השם", הלבושים בבגדי כבוד, כפי שהתבטא פעם רבינו ואמר: "די חסידים מיט די ברייטע ארבל, זענען אויסגעקענטן מיט אפיקורסות" - "אלו החסידים עם השרוולים הרחבים [יש בהם ש] האפיקורסות שלהם נילושה ודבוקה בהם" (שיש"ק החדש א, תרכ).

פניני פרק אבות - פרק א'

'הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות' (משנה ט"ז)

רביה"ק אומר בליקוטי מוהר"ן תורה ב': "כל תפלותינו ובקשתינו על זה שפנה עורף אלינו, שיחזור את פניו, כמו שכתוב פנה אלי [האר פניך אלי], וכמו שכתוב יאר ה' פניו" - כשיש הארת-פנים יש לו כבר את הישועה (איז ער שוין א געהאלפענער), כמו שכתוב "האר פניך ונושעה". מבקשים אנו מהקב"ה: הבט על ישראל בהסתכלות טובה ומאירה וכבר יש להם את כל הישועות.

ומזה מהתלשלת גם התועלת הגדולה של הארת-פנים אצל בשר ודם, כמאמר בית שמאי 'הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות'. אי אפשר לתאר ולשער את הטובה הגדולה שמשפיעים על הזולת אם מאירים לו פנים. כי סוד הארת פנים - ע"פ הקבלה - בעולמות העליונים הוא נעלה ונשגב מאד; כאשר ישנה הארת פנים מעולם אחד לעולם שלמטה ממנו, נעשים תיקונים גדולים ועצומים ויחודים נפלאים הפלא ופלא, כי הארת פנים הוא המקור לכל הטובות בעולם הזה ובעולם הבא.

וכן אמרו במדרש (תהלים): אמר רבי יוחנן, אמרו ישראל לפני הקב"ה, אנו אין לנו אלא הארת פניך, שנאמר (תהלים פ. ב.) "אלקים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה". וכאשר השי"ת מאיר פניו ומראה קירבה לאיש מישראל הוא התענוג הגדול שבכל התענוגים, ומביא את כל הישועות שבעולם.

וכמוכן שעל דרך זה בין הבריות, שכאשר מאירין פנים ומסבירים פנים לזולת, מביאים הרבה טובה וברכה. וכמוכא בגמרא (תענית ה.): אם ראית תלמיד שלימודו קשה עליו כברול - בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים, ע"כ. אבל אם יסביר לו פנים בודאי יקל עליו לימודו ויצליח.

הארת פנים אחת עך היכן היא מוגעת (סיפור)

שמעתי עובדא נפלאה, שאירעה זה לאחרונה. יהודי אחד יצא מאיזה מקום מסחר כשבידו חבילה גדולה מלאה עם שטרות כסף, הון עתק של כמה מיליוני שטרלינג. איך שהוא נודע הדבר לקבוצת גנבים מסוכנת ואלימה, אשר עקבו אחריו פסיעה אחר פסיעה בצאתו עם אוצר הכסף. כשהגיע הסוחר לרחוב צדדי ושקט התנפלו עליו ודרשו ממנו את צרור הכסף אם חייו יקרים לו, תוך שהם מכוונים את נשקם למול פניו. הלה, היהודי שהיה בר-דעת לא איבד עשתונותו, הוא התבונן לראות מי הוא מנהיג הכנופיה, ופנה אליו במילים הללו:

"חפץ אני לדבר עמך כמה מילים, אך תחילה עליך לדעת כי רצוני לדבר עמך נובע מכך שאני מכיר בך שאתה אדם טוב, אדם בעל לב ובר דעת גדול, ונראה שנשמה יקרה שוכנת בקרבך, וא"כ אנו הטה אונך לאמרת".

מנהיג החבורה התרכך מעט והסכים לשמוע מה בפי היהודי. ובכן, פנה אליו הסוחר הנגבב בשאלה: "עבור מה צריך אתה את הכסף?"

"לשתנות!" היתה תשובת ראש הגזלנים. "נוהג אני לשתות את הטיפה המרה מדי לילה וזקוק אני תמיד לזמזומים".

"כמה עולה לך כל לילה השתייה", שאלהו הנשדד:

"חמש שטרלינג", השיב.

א"כ, הוציא היהודי עשרה שטרלינג מכיסו ואמר, "טול את הכסף ויהיה לך לשתיה לשתי לילות". הלה, מנהיג החבורה, נתן אות לחבורת הגנבים שירפו ממנו, ועזבוהו לנפשו עם צרור כספו.

למחרת, בעוד מיועדו הסוחר עומד בתפילה, הבחין לתדהמתו באותו בר-נש ראש הגזלנים עומד בפתח בית הכנסת, ככל הנראה הוא ממתין לו. הסוחר נפחד מאד מה הוא זומם לעשות ושיניו דא לדא נקשו מאימה. והנה לפליאתו הרבה ניגש אליו הגזלן, ומחזיר לו חמשה שטרלינג, באמרו, נתת לי כפול, כי עבור לילה אחד הספיק לי חמשה, ואת השאר מצאתי לחובה להשיב לך.

הלה נדהם מיישרותו של הגזלן, וביקש שייסביר לו פשרן של דברים ועל הנהגתו האצילית עמו; רק אתמול רצה לגזול ממנו את כל כספו, ועכשיו טורח הוא להחזיר לו חמישה שטרלינג עודף.

שמע נא, פתח הגזלן פיו ודיבר בהתרגשות: אני בן עשרים ושבע שנה, ומעולם לא שמעתי עלי דיבור טוב, לא מפי אבי, לא מפי אמי, לא מפי אחי ואחותי, לא מפי מורי ורבותי ולא מפי שכני וחברי ולא מפי מכירי, אף אחד לא התבטא עלי שאני אדם בעל לב טוב, איש לא אמר עלי כי אני אדם טוב ולא שאני אדם גבון, אינך יכול לשער בנפשך איך החייתני והענגת את נפשי כשהרעפת עלי דברי שבח לבביים כאלו, האמן לי שהפכתי באותו רגע לאדם אחר לגמרי, ומסיבה זו שאתה אדם מבין וידעת את נפשי איך להחיותה, הוריתי לעזובך ולא להזיק לך וגם את חמש השטרות אני מחזיר לך בזה!

עד היכן הצליחה הארת הפנים המתית את כל הדינים והצרות שאותו אדם עלול היה לסבול, וגם זכה להיטיב עם נפש מישראל ששקעה בעומק החטא...

וזו היא שיחה מפורשת מרביה"ק בשיחות הר"ן (אות מג): "יש בני אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים רחמנא ליצלן, והם היו רוצים לספר [מה שבלבם] אך אין להם בפני מי לספר ולהשיח עמו את כל אשר עם לבבם, והם הולכים מלאים יסורים ודאגות. וכשכא אדם עם פנים שוחקות יכול להחיות אותם ממש. ולהחיות אדם אינו דבר ריק, כי הוא דבר גדול מאד, וכמו שמוכא בגמרא (תענית כב.) מהני תרי בדחי למה שזכו למה שדחי ויהו משמחים בני אדם".

הפרשת חלה על ידי רב העיר

בפרשה זו אמרה מצות הפרשת חלה (טו, יז) - (א). והנה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' ט) מביא שיקרי ירושלים היו נוהגים בכל הפרשת חלה לומר שיחול החלה גם על כל העיסות הטבולות בארץ ישראל. וכיוצא בזה כתב הגאון מקו"ג יגלוב בשו"ת ארץ צבי (סי' מז) על מקום שיש אנשים שאין מפרישים חלה שרב העיר יכול לקחת בכל אשמורת הבוקר חלה מעיסה הטבולה ולהפריש ממנה על כל מה שנאפה בעיר מאתמול ולא הופרשו ועל כל העיסות שלא נאפו עדיין, ובכך יציל אותם מאיסור אכילת טבל.

ועל פי זה יש שיעצו שנכון לרב העיר להפריש בכל ערב שבת חלה ולומר שיועיל על כל מי ששכח להפריש, ואזי אם אחד שכח ונזכר בשבת שלא הפריש יכול לסמוך על הפרשת רב העיר, שהרי בשבת אסור להפריש חלה ומי ששכח ולא הפריש היא מוקצה (עי' מנח"ש ח"א סי' לא ולקט העומר פ"י הע' ט).

אמנם אין זה כל כך ברור כדלהלן; א. המפריש צריך לכיין שאינו רוצה לפטור רק את העיסות שישכחו להפריש ולא יפרישו עד כניסת היום ויאכלו ממנה בשבת, שהרי כל זמן שיכול בעל הבית להפריש הוא רוצה להפריש מעצמו בברכה ואינו רוצה לפטור את עצמו בהפרשת אחר שלא מן המוקף ולהפסיד הברכה. וגם לפעמים מי ששכח מעדיף להפריש בעצמו במוצאי שבת כדי לקיים מצות הפרשה לכתחילה מן המוקף ולברך הברכה.

ב. צריך להפריש סמוך לכניסת שבת, שאם יפריש בבוקר קודם לא יחול ההפרשה על מי שילוש אחר כך, דחייב חלה בא בשעת הלישה. ואף שיש עצה שיאמר שיחול החלה גם על מי שעתידי ללוש וישאיר החלה קיים עד כניסת השבת, זהו רק כשנמצא הקמח ברשות האופה ולא כשצריך עדיין לקנות קמח מן השוק, שהיא דבר שלא בא לעולם (עי' יו"ד סי' שכז ובלקט העומר פ"ח הע' 1).

ג. כדי שיועיל ההפרשה או צריכים לומר שיש ברירה, שהחלה אינו יכול לחול רק למי שלא נזכר להפריש עד כניסת השבת ואוכל ממנה בשבת, ואז נברר למפרע על מי חל החלה. ויש מחלוקת הפוסקים אם יש דין ברירה בחלת ארץ ישראל בזמן הזה, דאף שחלה בזמן הזה דרבנן כיון שעיקרו מן התורה יש אומרים שאין דין ברירה (עי' שש"כ פ"ח הע' צג וחלקת בנימין סי' של ציונים ס"ק ע"ו).

ובכל אופן נראה שאין להנהיג כן לנשים המפרישות חלה, דלהפריש חלה שלא מן המוקף היא דבר המועיל רק בדיעבד, ויש בו חשש נדנדו איסור לכתחילה. וגם שמצוה להפריש חלה בעודה עיסה קודם האפיה.

מנהג הקדמונים להתיר

אכן למעשה מצינו שהיה מנהג קדמונים להקל בזה, כפי שהעיד הגאון רבי יונתן אייבשיץ ז"ל בספרו מתוק מדבש (בהגהות שו"ע סי' שטו) שנהגו העולם להתיר לפרוס חופה על כלונסאות לכבוד הכנסת ספר תורה, מכיון שנעשה לנוי ולכבוד התורה. וכן מובא במנהגים דק"ק וורמיישא (ח"ב סימן שטו) שהיו נוהגים לפרוס יריעה על עמודים בחג השבועות לכבוד הכנסת ספר תורה.

תוכן החופה שלנו לכבוד או להגן

ונראה שבאמת גם המשנה ברורה מודה שמותר לפרוס חופה שנעשה לכבוד, אלא שלדעתו חופת חתן וכלה אינו חופה שנעשה לכבוד אלא להגן. ונחלקו במהות מנהג החופה שלנו.

כי כידוע שבדורות הקדמונים היה עיקר החופה בזה שהיו פורסים בגד או טלית על ראש הכלה, ועל ידי זה נכנסה לרשות החתן. כפי שנאמר אצל רבקה 'ותקח הצעיר ותתכס', וכן נאמר אצל רות 'ופרשת כנפיך על אמתך' (רות ט, ו) וכן פירש הרמב"ן (דברים כז כ) על הפסוק 'ולא יגלה כנף אביו', שהכוונה לבגד שפרס עליה לשם נשואין (וע"ע בריטב"א ותוס' ר"פ קידושין יח: עה"פ כגגו בה). ומכאן זה מתבסס מנהגינו שמכסים את פני הכלה קודם החופה, אבל למעשה כתב הט"ז (סי' סה סק"א) שבזמנינו

פריסת חופה בשבת

היתר כסא מתקפל וחופה מתקפלת

נפסק בשולחן ערוך (סימן שטו ס"ה) שמותר להעמיד בשבת כסא מתקפל, ואין בזה חשש עשיית אוהל בשבת, ואף שכאשר פותחים ומעמידים את הכסא נמתח העור וכאשר מקפלים את הכסא נכפל העור, כיון שעשויה לכך מבעוד יום אין זה נחשב כעשיית אוהל בשבת, אלא כהופך כלי מצד אל צד. ועל פי זה פסק המגן אברהם (סי' ק"ח) שמותר להעמיד בשבת חופה שהיתה קשורה בכלונסאות מבעוד יום, מכיון שהיא מוכנת להעמיד ולהתקפל.

בכמה מקומות

נאסר להעמיד אוהל מוכן

יש לשאול שאמנם מצינו כמה אופנים שאסרו חז"ל משום עשיית אוהל גם באוהל מוכן; נפסק בשולחן ערוך סימן שט"ו (שם ס"י יא ושעה"צ ס"ק מה) שאסור לפרוס טלית כפולה הנתונה על גבי מוט שיש בגגה טפח גם אם היה עליה חוט ומשיחה מבעוד יום. ואסור לפרוס כילת חתנים שיש בגגה טפח גם אם היתה מתוקנת ומוכנת לכך. ובסימן ש"א (סי' יע"ש) נפסק שאסור ללבוש כובע שמתפשט להלן מראשו טפח לצל משום איסור עשיית אוהל, אף שלכאורה אינו עושה כלום רק מהפך הכובע מצד אל צד. וכן נפסק (סי' שטו ס"ב) שאסור לפרוס יריעה כרוכה על גבי עמודים, אף שאינו חסר רק הפריסה.

והדבר טעון הסבר: למה חופה מתקפלת מתירים להעמיד ולקפל משום שהיא מחוברת לעמודים, ואילו באופנים הנ"ל אסורים אף שלכאורה הם גם כן מתוקנים ועומדים לפרוס ולהתקפל.

ההיתר רק בחופה שלא נעשה להגן

והנה השולחן ערוך הרב (סעי' יג) והנודע ביהודה (שם) כתבו דבאוהל שנעשה להגן ממש אין היתר של 'אוהל מתקפל', ורק בכסא שלא נעשה להגן מותר, והטעם; שמותר לפרוס בשבת יריעה שלא נעשה להגן אם אין מחיצות מתחתיו, ולכן אם המחיצות קשורות לגג ומוכן להעמדה ולקיפול אינו נקרא שפורס גג על מחיצות. ולשיטתם מובן מאוד למה באופנים הנ"ל לא הקילו, משום שעושה אוהל להגנה וזה נאסר בכל אופן.

לפי שיטה זו אין להתיר להעמיד חופה מתקפלת רק בחופה שנעשה לכבוד, ולא בחופה שנעשה להגן. ולכן כתבו שמה שהתיר המגן אברהם להעמיד חופה שעושים לשמחת חתן וכלה, היינו משום שחופה כזה נקרא חופה לכבוד השמחה ולא חופה להגן.

להתיר גם חופה שנעשה להגן

מאידך המשנה ברורה (שעה"צ סק"ה) פסק שמותר להעמיד בשבת גם חופה שנעשה להגן כשהיתה מחוברת מערב שבת לכלונסאות, ולשיטתו חופה שנעשה לכבוד חתן וכלה נקרא חופה להגן.

הסבר החזון איש שהיא דרך תשמיש

כך גם פסק החזון איש (סי' נב ס"ק ו) וכתב,

נשתנה הדברים ואין כיסוי הראש נחשב לחופה אלא כהכנה לחופה שתהיה אחר כך. ועיקר החופה הוא מה שכתב הרמ"א (אה"ע סי' נה ס"א) שהמנהג הפשוט עכשיו לקרות חופה מקום שמכניסים שם יריעה פרוסה על גבי כלונסאות ומכניסים תחתיה החתן והכלה ברבים, ואחר כך מוליכים אותם לביתם ואוכלים ביחד במקום צנוע. ע"כ.

והנה בביאור הגר"א (סי' נה סק"ט) כתב שעיקר פירוש חופה היא שהכלה יוצאת מביתו והולכת עם החתן לביתו לשם נישואין, ולפי שהיו החתן והכלה דרים בבית אבי הכלה, היו קובעים את החופה בחצר בית הכנסת ושם היה מקום הקנייה. ובאמת אין צריכים אוהל של חופה דעיקר הקנייה היא החצר ולא הכיפה, אלא שנהגו לעשות חופה כדי להורות שזהו מקום הקנייה. ולדבריו נמצא שבאמת לא נעשה גג החופה להגן, רק לשם כבוד על דרך הפסוק; כשמש שם 'אוהל' בהם והוא 'כחתן יוצא מחופתו'.

אמנם בעזר מקודש (שם) כתב שהחופה עצמה היא ביתו של החתן, ועושים חופה כצורות הפתח לארבע רוחות העולם כזכרון טוב לביתו של אברהם אבינו, ומקנים לחתן המקום והסודר והקנים. ולפי זה נמצא שהחופה נעשה דוקא בצורת אוהל ובית שהיא להגן. וכנראה שזה היה דעת המשנה ברורה.

הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א (ה)

רבי נחמן טולטשינער (כ"ה)

חכם עדיף מנביא

המדפיסים החלו להכין את כל הנצרך עבור הדפסת הספרים הקדושים, ופעם באמצע ההדפסה סיפר להם ר' נחמן שבשנת ת"ר כשהיה פה עם מוהרנ"ת לא רצה מוהרנ"ת להתאכנס בבית הרב דשם, ואמר עליו הפסוק "אל תלחם את לחם רע עין". ויתפלא האנשים מאד מאין השיג מוהרנ"ת דבר כזה שהוא אמת ויציב, כי כן היה האמת, וקראו עליו המאמר (ב"ב יב) חכם עדיף מנביא (שיש"ק ח"א סי' תרמ"ח).

חסידים ברנה ניילו

ר' נחמן התעכב בעיר לעמבערג למשך ב' שבתות, ומוהרנ"ת מספר על כך במכתבו ז"ל: "ובכל סעודה בשבת ובחול הוכרח לסעוד אצל איש אחר מרוב החיבה שחיבבוהו, וזימר לפניו הניגונים שלנו ונתקבלו מאד, עד שפעם אחת בשבת זימר לפניו הניגון הקדוש של 'אסדר לסעודתא' של אדמו"ר ז"ל (ומזה ראה שהניגון הלז ניגנו אצל רבינו ז"ל), ורקדו עמו כל היום כולו, ודיבר עמהם הרבה מקדושתו הגדולה" (עלים לתרופה, סי' שע"ג)

"עבר קציר כלל קיץ ועדיין לא נושע"

עברו הימים בלעמבערג, ר' נחמן עשה כל מה שביכולתו, אבל למעשה אף בפעם הזאת לא הצליח בדרוכו, כי באותו חורף בערך בפרשת ויגש-ויחי כבר בא בחזרה, בידיים ריקניות. אך מוהרנ"ת לא אמר לנפשו נואש, ומעז יצא מתוק שמהנסיעה הזאת נתוודע לו שיוכל לנסוע למדינת רומעניא בעיר יאס, ושם יש ביכולת לעסוק בזה. כמורמו בדברי מוהרנ"ת במכתבו (סי' שע"ג) שכתב ברמז, וז"ל: "כי כפי הנשמע ממכתבם נכלל לעסוק בזה בעזרת השם יתברך, אך באופן אחר לגמרי ממה שחשבתי, כי רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום, עיי"ש".

וז"ל המכתב שכתב מוהרנ"ת אחר חזרתו של ר' נחמן מנסיעתו ללמברג: "א' שמות תר"ב טירהוויאזא ... ודעתי שתצוה לידידי ר' נחמן נ"י שבא בסמוך מדרכו, שישם לדרך פעמיו לבוא לאומאן על ערב ראש חודש שבט, וטוב שיקדים עצמו לזרז עצמו תיכף כראות מכתב זה, באופן שיכול לבוא איזה ימים קודם לאומאן כדי שיספר פה אל פה כל סדר נסיעתו וכו', ועל ידי זה אדע איך להשית עצות בנפשי איך להתנהג. ועוד, בלא זה אני כוסף מאוד שיבוא אלי כנ"ל, כדי לדבר עמו הרבה מהעסק ועצת ה' היא תקום, על כן הודעתך כל זה, ובואי יקיים ר' נחמן כנזכר לעיל ... ושלום לידידי ר' נחמן הנ"ל בריך מתיך לשלם, השלם, השלם, יביאך מהרה לאומאן כנ"ל" (על"ת סי' שע"ב).

"אור תורתו וקדושתו מאיר בקצה העולם"

עוד הזכיר ענין זה במכתב אחר שכתב לתלמידיו, וז"ל: "ג' וארא תר"ב אומאן ... ועתה דעו שידידינו ר' נחמן טולטשינער אשר שלחתי בתחילת החורף בעסקינו, כבר בא בשלום לביתו לטולטשין על חנוכה העבר, אך עדיין לא ראתיו, וקרוב שיבא לפה אם ירצה השם על ערב ראש חודש שבט הבא עלינו לטובה. אך קיבלתי מכתב מבני שיחי שתהלה לאל חי נתקבל שם בכבוד גדול מאד ובשמחה רב וכו', והספר ליקוטי מהר"ן כבר נמכרו, רק מעות אין תקוה להוציא מהם, כאשר אספר לכם אם ירצה השם. וכתבתי לכם זאת למען דעת כי דבר אלוקינו יקום לעולם, וגם עתה בעומם שפלותינו ובזיונינו עד לעפר, אמת מארץ תצמח ואור תורתו וקדושתו מאיר בקצה העולם למרחוק מאד, כאמור (משלי ד, יז) ועיין ליקוטי ח"א סי' ק"ג) ואורח צדיקים כאור נוגה וכו'. ולה' הישועה שיקום אויביו אלביש בושט ועליו יציץ נזרו וכו'. ואודות עסקנו על להבא אי אפשר לכתוב עתה כלל עד שאדבר עם ר' נחמן טולטשינער הנ"ל פה אל פה" (סי' שע"ג).

מבאר את חשיבות הלימוד הקבוע בספר הקדוש 'תומר דבורה' ומביא את סגולתו של הרה"ק בעל ה'דברי חיים' לכן, וז"ל: "כל הספר תומר דבורה לרבינו הרמ"ק זיע"א, הם דוגמאות למעשה חסד וטוב וויתורים נפלאים, איך לעורר עלינו הי"ג מדות של רחמים. דרך אגב, השל"ה הק' בהסכתו על הספר תומר דבורה כותב שם שאם יגמור האדם הספר הזה פעם אחת בשבוע או פעם אחת בחודש, מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ושמעתי מידי נפשי רבי משה הלברשטאם זצ"ל מגדולי המורים בירושלים ת"ו בשם הרה"ק מסאטמאר זיע"ק בקבלה מהרה"ק מצאנז זיעוועק"י שהלימוד בספר תומר דבורה הוא סגולה למחלה הידועה רח"ל, ואם אינו יכול ללמוד בעצמו אזי שיקרא לפניו בספר זה".

הרב רבי חיים מתפעל מהפירוש הנפלא

כמו כן מביא מורינו בספר הנ"ל סיפור נפלא על בעל הדברי חיים וז"ל:

"שמעתי עובדא נפלאה, ממחבר אחד שבא להרה"ק מצאנז זיע"א לבקש הסכמה על ספרו, וכידוע נמנע הרב מצאנז לתת הסכמה על ספרים, אולם אותו יהודי הפציר מאד לקבל את הסכמת הרב. ביקש ממנו הרב את הספר לעיין בו מעט.

וכשפתחו, נפלו עיניו על קטע מסויים בו מתעכב המחבר על הפסוק (תהלים מא) 'כאיל תערוג', ומביא קושיית המפרשים (עיין רש"י שם) שהיה לו לכתוב או כאיל יערוג - שניהם לשון זכר, או כאילה תערוג - בלשון נקיבה, ומדוע ערבב כאן זכר ונקבה? והביא מחז"ל שאמרו (ב"ב טו) שאילה זו רחמה צר, ובשעה שכורעת ללדת צועקת שבעים קולות כמספר תיבות של מזמר יענן, ומזמין לה הקדוש ברוך הוא דרקון (מין נחש) שמכישה, ונקרע המקום ומתרחב, כדי שהעובר יוכל לצאת לשלום, וזה מה שאמר הקדוש ברוך הוא לאיוב (איוב לו ט, א) 'הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור', שהקב"ה משיגח ושומר את האילה בעת לדתה'. ועוד איתא בחז"ל (מדרש תהלים כב וכוהר) על אילה זו שהיא חסידה שבחיות ורחמיה מרובים, ובעת שיש עצירת גשמים יובש בעולם, באות כל החיות אל האילה כדי שתתלה עיניה למרום ותבקש רחמים, והיא זועקת להקדוש ברוך הוא, וממציא להם מעיין ושותות כולם.

ושואל באותו ספר: ומה אם יקרה ויזדמנו לפני האילה שני מצבים כאחת, שהיא צריכה ללדת וגם מבקשים ממנה לבקש מהש"ת על הגשמים? ומתוך, שבאותה שעה שוכחת האילה מעצמה ומכל יסוריה, ועושה את עצמה כ"איל" זכר שאינו מוליד וזועקת להש"ת למען חברותיה. וזה שאמר הכתוב "כאיל תערוג" שהאילה עושה עצמה כאיל זכר וזועקת להש"ת על אפיקי מים...

הרה"ק מצאנז התפעל מאד מפירוש זה, ונענה ואמר שצריך לתת לאותו מחבר הסכמה היות שאילו הוא לא היה איש של מסירות נפש להש"ת לא היה עולה בדעתו אימרה זו.

התווכחו בפשטי ב'סיפורי מעשיות'

קשרים טמירים נטוו בין הני תרי צנתרי דדהבא: הרה"ק בעל דברי חיים זיע"ע, עם רעהו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"ע אבי שושלת דזיקוב, בנו של רבו המובהק הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"ע. בדברי ימי החסידות מסופרים סיפורי הוד ועובדין קדישין על קשריהם המשותפים, הן בדברי תורה והן בהנהגת הדור, וגם לרבות שהשתדכו ביניהם כמה פעמים.

בספר 'אבותינו ורבותינו' תולדות בעל דברי חיים מובא בשם החסיד הנודע מגדולי אנ"ש חסיד ברסלב רבי בן ציון אפטר זצ"ל שסיפר שמעם מבנו של ראש הקהל בדזיקוב שהדברי חיים ורבי אליעזר הסבו פעם יחדיו בשמחה משותפת של צאצאיהם והתבוננו ביחד במעשה י"ג בספר סיפורי מעשיות והתווכחו ביניהם בהסבר הפשט. (שבחו של צדיק המהדרה החדשה שיר"ל בע"ה בקרוב).

המלבוש משנה את האדם

מובא בחיי מוהר"ן (אות תקנ"ג): "פעם אחת עמדתי לפניו כשתקנו מלבוש שלו, הינו שתפרו תחת מלבושו עורות ארבת לימי החורף. אמר לי אז, שבכל עת שהאדם לובש מלבוש חדש נאה, נעשה בו שנוי שנשתנה פניו בעת שנשתנה לבישת המלבוש. ואפילו אם יהיה אותו האדם חכם הגדול שבגדולים, ואפילו אם יהיה עשיר מופלג שאין המלבוש חשוב אצלו כל כך, ואפילו מלך, אף על פי כן בכל עת שלובש מלבוש חדש בהכרח יהיה בו שינוי, שנשתנה פניו ונעשה בו שנויים בתנועותיו על ידי זה".

בענין זה ניתן לספר כי הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"ע היה מקפיד שכל חסידיו יבואו אצלו לחג השבועות איש בל יעדר. אחד מחסידיו מעיר אחרת נפל למשכב ונבצר ממנו לנסוע על חג השבועות. באותה עיר התגורר חסיד צאנז שהתכוון לנסוע לרבו לצאנז על חג השבועות ומאחר שהסטריימל שלו היה בלוי ומיושן, ביקש מרעהו החסיד מדזיקוב שיאזיל להשאיל לו את הסטריימל שלו שהיה במצב יותר טוב עד לחזרתו מצאנז. החסיד הסכים והשאיל לו את הסטריימל. כעבור זמן כשהבריא החסיד נסע לדזיקוב לרבו, שאל אותו רבו מדוע נסעת לצאנז לחג השבועות ולא באת לכאן. השיב החסיד, רבי לא יצאתי כלל מבייתי עד עתה מאחר שלא הייתי בקו הבריאות. הביט בו הרה"ק מדזיקוב ואמר: דער סטריימל איז גיוועהן שבועות אין צאנז... וצוין הגה"ק מנאסודי שסיפר עובדא זו, שזה שהסטריימל קיבל רושם של קדושה בהיותו בצאנז הוא חידוש יותר גדול מההעובדא שהרה"ק מדזיקוב הרגיש בדבר ברוח קדשו. (מפי נכדו הגאב"ד הגרמ"א פריינד זצוק"ל)

הרה"ק מצאנז היה מיוחד בכך עד מאוד שהיה מבחין על שינויי פני האנשים כאשר לבשו מלבוש שלא להם ואכהמ"ל.

סגולה לרפואה

בספר לקט אמרים למו"ר הגרי"מ שליט"א (חלק א' עמוד קא)

המשך מעמוד א'

העיניים הגשמיות היא הריסת כל גדרי התורה. וכפי רבי נתן מביא (בלקוטי הלכות, תפלין ה-ד) על הנאמר בסוף פרשתנו: "פגם העינים, הוא בחינת פגם כל החטאים שבתורה, כי כל החטאים הם על ידי פגם העינים, כמו שכתוב ולא תתור אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, וכמו שאמרו חז"ל (ירושלמי ברכות א) לבא ועינא תרי סרסורי דעבירה". האזהרה אינה רק על ראיות אסורות בפגמי קדושה חלילה, אלא על כל הסתכלות שלא על פי התורה שיכולה להזיק לכל שרשי האמונה חלילה. הבה ניקח מוסר; לא נתור אחר מראית עינינו ודמיונו עביד".